

УДК 658.012.34

Матвійчук Л.Ю., д.е.н., професор,

Барський Ю.М., д.е.н., професор

Волинський національний університет імені Лесі Українки

ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА НА РІВНІ РЕГІОНУ

У статті визначено та систематизовано фактори впливу на стан та розвиток готельно-ресторанного господарства на рівні регіону. Проведено детальний аналіз сучасних факторів, які в більшості випадків є стримуючими.

Ключові слова: готельно-ресторанне господарство, фактори впливу, регіональний розвиток, кваліфікація персоналу.

Matviichuk L., Barsky Yu.

FACTOR ANALYSIS OF HOTEL AND RESTAURANT DEVELOPMENT DEVELOPMENT AT REGIONAL LEVEL

The article identifies and systematizes the factors influencing the state and development of the hotel and restaurant industry at the regional level. A detailed analysis of modern factors of such influence is carried out.

The analysis of modern factors influencing the state and development of the hotel and restaurant industry at the regional level showed that in most cases the influence of such factors is restraining. For example, the spread of the COVID-19 pandemic, the increase in the number of natural and man-made disasters, the spread of terrorism and hostilities, etc. are decisive. All these factors hinder the development of hotel and restaurant industry in the regions of the country.

The main problems of development of modern hotel and restaurant industry at the regional level are identified, which include: low level of implementation of industry innovations in the region, low attractiveness and low return on investment in the industry and more. It is proved that such innovations, in modern conditions of development of hotel and restaurant economy, can become glamping, which is not very common in the regions of the country. Glamping is a glamorous campsite, or luxury camping, which has a comfortable hotel conditions of a high level and at the same time preserves the feeling of living alone with nature, without the need to artificially separate from it to preserve the natural environment.

The specific factors of influence on the development of hotel and restaurant industry at the regional level are systematized, which include: security, innovation-infrastructure, intellectual-personnel, political-legal.

Key words: hotel and restaurant economy, factors of influence, regional development, qualification of personnel.

Матвийчук Л.Ю., Барский Ю.Н.

АНАЛІЗ РАЗВИТІЯ ГОСТИНИЧНО-РЕСТОРАННОГО ХОЗЯЙСТВА НА УРОВНЕ РЕГІОНА

В статье определены и систематизированы факторы влияния на состояние и развитие гостинично-ресторанного хозяйства на уровне региона. Проведен детальный анализ современных факторов, которые в большинстве случаев являются деструктивными в развитии.

Ключевые слова: гостинично-ресторанное хозяйство, факторы влияния, региональное развитие, квалификация персонала.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Сучасний стан сфери послуг загалом та готельно-ресторанного господарства зокрема, в регіонах України зумовлений значною кількістю факторів, серед яких визначальними є поширення пандемії «COVID-19», а також збільшення кількості природних та техногенних стихій, розповсюдження тероризму та військових дій тощо [6]. Усі зазначені фактори стримують розвиток готельно-ресторанного господарства. Крім того, більшість сучасних туристів шукає нових вражень, які дозволять не тільки відпочити, побачити та почути, а й відчути, посмакувати, спробувати, продегустувати та дізнатись про місцевість через кухню, традиції та обряди, прийняти в них участь. Зазначене, вимагає проведення досліджень щодо пошуку нових напрямів підвищення рівня розвитку готельно-ресторанного господарства в регіонах України. Питання аналізу факторів впливу на стан та якість готельно-ресторанних послуг регіонів мають важливе значення для перспективного майбутнього як усієї галузі так і конкретних регіонів.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Серед наукових робіт, присвячених питанням факторного впливу на розвиток готельно-ресторанного господарства слід відмітити праці: Завідної Л.Д., Максимчук М.В., Моїсєєвої І.В., Чепурди Л.М. та ін., в яких визначені основні концептуальні положення щодо факторного

впливу на сферу послуг та наведені рекомендації щодо врегулювання такого впливу. Водночас, потребують подальшого дослідження саме сучасні фактори впливу на розвиток готельно-ресторанного господарства на рівні регіону.

Цілі статті. Метою дослідження є наукове обґрунтування можливих шляхів ефективного розвитку готельно-ресторанного господарства шляхом, визначення факторів впливу на зазначений розвиток на рівні регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Функціонування готельно-ресторанних господарства в регіоні визначають дві групи факторів: фактори попиту на готельні та ресторанный послуги, а також фактори їх пропозиції. У відповідності до кейнсіанської теорії, попит на готельно-ресторанный послуги відіграє провідну роль у формуванні ринку сфери послуг, адже приносити прибуток може лише та послуга, яка користується попитом.

Ефективне функціонування готельно-ресторанного господарства на рівні регіону можна звести до примітивної взаємодії попиту та пропозиції, коли в разі недостатньої пропозиції ціни зростають і забезпечують виробнику готельно-ресторанних послуг рентабельне їх виробництво, тоді як пошкваллення виробництва збільшує обсяги пропозиції, внаслідок чого ціни на готельно-ресторанный послуги знижуються. Виходячи з цього, рівень розвитку готельно-ресторанного господарства залежить, у першу чергу, від забезпечення платоспроможного попиту на зазначені послуги. Аналіз факторів впливу на формування якісних регіональних готельно-ресторанних послуг на основі попиту та пропозиції засвідчив вплив декількох груп факторів. Чисельність населення в регіоні та його спроможність до купівлі готельно-ресторанних послуг є одним з найважливіших факторів, які формують попит на досліджувані послуги. Така спроможність тісно пов'язана із загальним рівнем доходів гостей (туристів). Вона утворює попит на готельно-ресторанный послуги і розвиває їх. Інший фактор – формується суб'єктами готельно-ресторанної діяльності, де

виробляється готельно-ресторанна пропозиція. Тут, параметри виробництва формуються в залежності від зовнішніх та внутрішніх факторів діяльності суб'єктів готельно-ресторанного господарства регіону. Вони проявляються в основному через встановлення ціни на готельно-ресторанні послуги в залежності від категорії. В сукупності обсяги готельно-ресторанних послуг разом із параметрами ціни та якості утворюють загальну пропозицію на регіональному ринку сфери послуг [4].

Враховуючи те, що готельно-ресторанне господарство є складною та специфічною системою, яка складається з численних елементів і взаємозв'язків між ними, вивчення рівня якості цього господарства потребує всебічного аналізу ряду факторів, що визначають його напрям формування пропозиції на рівні регіону, а також виявлення особливостей ринкових взаємодій між суб'єктами готельно-ресторанного господарства. Враховуючи зазначені фактори впливу можна успішно виявляти пріоритетні напрями розвитку готельно-ресторанного господарства регіону, орієнтовані на високу якість їх послуг.

Формування пропозиції готельно-ресторанних послуг на рівні регіону пов'язано з особливостями розвитку туризму, особливо гастрономічного. В свою чергу, це вимагає чіткого дотримання певних господарських та організаційних умов, особливо в умовах поширення пандемії «COVID-19».

Можна також визначити низку факторів, що впливають на поведінку споживачів, їхнє ставлення до певного виду готельно-ресторанних послуг та мотиви здійснення покупки. Основними факторами впливу на формування попиту та поведінку туристів є страх захворіти або заразити інших.

Для того щоб підвищувати рівень якості готельно-ресторанних послуг в регіоні, доцільно впроваджувати кращі світові стандарти якості в діяльність господарюючих суб'єктів в регіоні, а також суб'єктам готельно-ресторанного господарства, потрібно ретельно вивчати та оцінювати вподобання своїх дійсних та потенційних клієнтів.

Одним з найважливіших факторів привабливості готельно-ресторанних послуг є ціна, а також процес її

формування на регіональному рівні. Якщо попит на готельно-ресторанні послуги в регіоні низький, то ціна, як правило, знижується, а якщо туристів на одну послугу багато, а пропозиція низька, то відповідно ціни зростають.

Так, до основних факторів розвитку готельно-ресторанного господарства в регіоні, на нашу думку, є:

- розширення та оптимізація асортименту готельно-ресторанних послуг в регіоні;
- розробка, впровадження і постійне поліпшення системи якості готельно-ресторанної сфери на рівні регіону;
- створення конкурентних переваг готельно-ресторанних послуг, що пропонуються на регіональному рівні;
- збільшення частки регіонального ринку готельно-ресторанних послуг в загальній структурі ринку сфери послуг.

Варто також зазначити, що характерною рисою сучасного готельно-ресторанного господарства на рівні регіону поки що є незначна привабливість та низька окупність інвестицій, потреба у значних їх обсягах і складність щодо впровадження інновацій [8]. Такими інноваціями, в сучасних умовах, можуть стати глемпи, що поки не дуже поширені в регіонах країни. Глемпінг – це гламурний кемпінг, або розкішний кемпінг, що має комфортні умови готелю високого рівня і при цьому зберігає відчуття проживання наодинці з природою, без необхідності штучно від неї відгороджуватися для збереження довкілля [1].

Ринок глемпінгу досить активно розвивається у світі. Вже декілька років глемпінг активно розвивається у Франції, Німеччині, Туреччині, Болгарії, Словенії та Хорватії. У Хорватії навіть місцевими виробниками був розроблений абсолютно унікальний геодезичний купол для розміщення туристів у глемпінгу, який витримує пориви вітру до 90 км/год. [2].

На нашу думку, розвиток глемпінгу в регіонах України має перспективи. Проте, готельно-ресторанне господарство розвивається протягом року нерівномірно. Так, коливання цін на готельно-ресторанні послуги залежить від сезонності, часу та місця реалізації. Іншим важливим фактором розвитку готельно-

ресторанного господарства є рівень освітньо-кваліфікаційної, що часто стримує впровадження нових методів організації виробництва й управління, адаптацію до змін ринкових умов господарювання у зв'язку з поширенням пандемії «COVID-19».

Таким чином, на сучасному етапі розвитку, основними факторами розвитку готельно-ресторанного господарства є як ті, що сприяють розвитку готельно-ресторанних послуг, так ті, що його гальмують. До основних стримуючих факторів розвитку готельно-ресторанного господарства, на нашу думку, можна віднести безпекові, організаційно-економічні, інституційно-інфраструктурні, демографічні, регіональні, соціальні:

– стрімке поширення пандемії «COVID-19» в усіх регіонах країни – здійснює найбільший деструктивний вплив розвиток та якість готельно-ресторанних послуг і визначає необхідність переформатування усієї сфери послуг. На нашу думку, якісний розвиток готельно-ресторанних послуг в регіоні можливий за рахунок запровадження заходів з мінімізації наслідків пандемії «COVID-19», серед яких основними є впровадження інформаційно-віртуальних турів суб'єктів діяльності готельно-ресторанного господарства, а також дотримання обов'язкових заходів із захисту здоров'я й безпеки туристів. Віртуальна відвідуваність може стати одним з напрямів як порятунку готельно-ресторанної сфери регіонів так і інструментом підвищення рівня якості готельно-ресторанних послуг;

– відсутність капіталу – ще одна серйозна перешкода для надання якісних готельно-ресторанних послуг малими та середніми підприємства цієї сфери у регіоні, це стосується як браку капіталу для започаткування бізнесу на основі світових стандартів якості, так і його модернізації. Найбільші труднощі пов'язані саме з початком господарської діяльності відповідно стандартів якості. Впровадження нових технологій, таких як купівля ліцензії, ноу-хау, сертифікація, пов'язане з високою вартістю й потребує наукових досліджень і розробок;

– відсутність кваліфікованих кадрів – ця проблема існує в менталітеті населення, підкріплюється недостатнім рівнем

освіти, недосконалим володінням міжнародних мов, незначно кількістю ідей та ініціатив. У зв'язку з переважанням апатії та очікування, які існують в регіонах країни, необхідна діяльність, спрямована на пробудження економічної активності;

– проблеми інфраструктури регіонів – поганий стан доріг та під'їзних шляхів, зношеність транспортної системи України, стримує розвиток готельно-туристичного господарства;

– недосконале організаційно-правове забезпечення, а саме: недостатні правові гарантії та відсутність єдиної державної політики підтримки готельно-ресторанного підприємництва в умовах пандемії.

Доведено, що такими інноваціями, в сучасних умовах розвитку готельно-ресторанного господарства, може стати глемпінг, який не дуже поширені в регіонах країни.

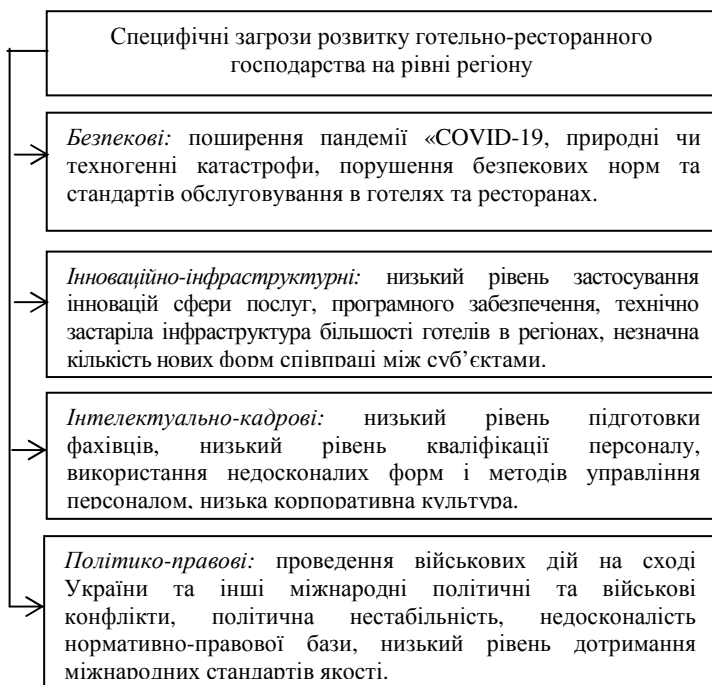

Рис. 1. Систематизація специфічних факторів розвитку готельно-ресторанного господарства на рівні регіону.

Подолання деструктивних факторів має декларуватися в регіональних програмах розвитку, що дозволить ефективно реагувати на посилення дії зазначених факторів. Вважаємо за доцільне детально розглянути специфічні загрози розвитку готельно-ресторанного господарства на рівні регіону (рис. 1).

Такі фактори є визначальними у розвитку готельно-ресторанного господарства в регіонах України. Як засвідчують дослідження, більшість факторів впливу на розвиток готельно-ресторанного господарства в регіонах України мають гальмуючий ефект.

Усі такі фактори впливу на розвиток готельно-ресторанного господарства на рівні регіону пропонуємо розділити на чотири групи, а саме: безпекові, інноваційно-інфраструктурні, інтелектуально-кадрові, політико-правові.

Висновки. Проведений аналіз сучасних факторів впливу на стан та розвиток готельно-ресторанного господарства на рівні регіону засвідчив, що у більшості випадків вплив таких факторів є стримуючим. Наприклад, визначальними є поширенням пандемії «COVID-19», збільшення кількості природних та техногенних стихій, розповсюдження тероризму та військових дій тощо. Усі зазначені фактори стримують розвиток готельно-ресторанного господарства в регіонах країни.

Визначено проблеми розвитку готельно-ресторанного господарства на рівні регіону, до яких віднесено: низький рівень впровадження інновацій галузі в регіоні, незначна привабливість та низька окупність інвестицій в галузь тощо.

Систематизовано специфічні фактори впливу на розвиток готельно-ресторанного господарства на рівні регіону, до яких віднесено: безпекові, інноваційно-інфраструктурні, інтелектуально-кадрові, політико-правові.

Список бібліографічного опису

1.Глемпинг – гламурный кемпинг [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ecovoice.ru/blog/ecotourism/4819.html>.

2.Глемпинг: новый вид отдыха появится и на Шибенике [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://experttur.com/europe/xorvatiya/201604/glempling-novyj-vid-otdyxa-poyavitsya-i-nashibenike.html>.

Економічні науки: збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. Серія "Регіональна економіка". Випуск 17 (67). Редкол.: відп. ред. к.е.н., професор І.В. Кривов'язюк. Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2020. 348 с.

3. Готельний ринок України: стан та перспективи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ubr.ua/business-practice/own-business/gostinichniy-rynok-ukrainysostoianie-i-perspektivy-303984/>

4. Завідна Л.Д. Готельний бізнес: стратегії розвитку : монографія. Київ: Київ. національний торгово-економічний університет, 2017. 600 с.

5. Матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції «Інноваційні технології в готельно-ресторанному бізнесі», 19-20 травня 2020 р. К.: НУХТ, 2020. 305 с.

6. Перспективи розвитку туризму в Україні та світі: управління, технології, моделі [кол. монографія] / за ред. проф. Матвійчук Л.Ю. Видання шосте. Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2020. 332 с.

7. Регіональна структурна політика: сучасні тенденції та нові виклики: монографія / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. Долишнього НАН України» ; наук. ред. С.Л. Шульц ; С.Й. Вовканич, С.М. Писаренко, М.В. Максимчук, О.М. Луцків, та ін. Львів, 2016, 328 с.

8. Моїсєєва Н.І. Інноваційний розвиток готельно-ресторанної сфери регіону: теорія, методологія, практика. Миколаїв. ФОП Швець В.М. 2018. 330 с.

References

1. Hlempynh – hlamurnyy kempynh. Available at: <http://ecovoice.ru/blog/ecotourism/4819.html> [in Ukrainian].

2. Hlempynh: novyy vyd otdykhа rouyavyt-sya y na Shybenyke. Available at: <http://experttur.com/europe/horvatiya/201604/glemping-novyj-vid-otdykharouyavitsya-i-nashibenike.html> [in Ukrainian].

3. Hotelnyy rynek Ukrayiny: stan ta perspektyvy. Available at: <http://ubr.ua/business-practice/own-business/gostinichniy-rynok-ukrainysostoianie-i-perspektivy-303984/> [in Ukrainian].

4. Zavidna L.D. Hotelnyy biznes: stratehiyi rozvytku: monohrafiya. Kyiv, 2017, 600 p. [in Ukrainian].

5. Materialy IKh Vseukrayinskoyi naukovopraktychnoyi konferentsiyi "Innovatsiyini tekhnolohiyi v hotelno-restorannomu biznesi", 2020, 305 p. [in Ukrainian].

6. Perspektyvy rozvytku turyzmu v Ukrayini ta sviti: upravlinnya, tekhnolohiyi, modeli [kol. monohrafiya], za red. prof. Matviychuk L. Vydannya shoste. Lutsk, 2020, 332 p. [in Ukrainian].

7. Rehionalna strukturna polityka: suchasni tendentsiyi ta novi vyklyky: monohrafiya, DU "Instytut rehionalnykh doslidzhen imeni M. Dolishnoho NAN Ukrayiny"; nauk. red. S.L. Shults; S.Y. Vovkanych, S.M. Pysarenko, M.V. Maksymchuk, O.M. Lutskiv, ta in. Lviv, 2016, 328 p. [in Ukrainian].

8. Moisyeyeva N.I. Innovatsiyyny rozvytok hotelno-restorannoyi sfery rehionu: teoriya, metodolohiya, praktyka. Mykolayiv, 2018, 330 p. [in Ukrainian].